

ואת התרומה השנייה תרם לשם שקלים הבאים מכרכים המוקפים [הסמוכים] לה [לארץ ישראל].

ואת התרומה השלישית תרם לשם כבל, ולשם מדי, ולשם מדינות הרחוקות.

ט-ב

ומכל מקום, בכל פעם היו תורמין על שם כל ישראל, על הגבוי כבר ועל העתיד ליגבות. ולא הזכיר התנא חילוקי מקומות הללו אלא להודיע שתקנו ג' פרקים אלו לתרומה כדי שיתנו מקומות הרחוקים אל לבם, וישלחו.

גמרא:

שנינו במשנה: של בית רבן גמליאל היה נכנס.

לפי שרצה שיביאו התרומה משקלו עצמו ושלא ישאר משיירי הלשכה,

ומקשה הגמרא: מדוע הוצרך לכך?

הלוא אילו היו לו שני כריים [כרי של תבואה בלשון רבים] ותרם תרומה מאחד מהן על חבירו שמא לא פטר על ידי כן גם את חבירו אף על פי שמהכרי השני לא לקח תרומה בנפרד? הרי ודאי פטר שהתרומה עולה ופוטרת כל מה שהיא מופרשת ממנו, ואם כן בתרומת הלשכה כמו כן התרומה עולה אף בשביל השיריים וחשיב כאילו גם מידי השיריים הוקרבו הקרבנות שממנו הוא הופרש תרומה?

וכן דרך חכמים, שמשלשין את הדברים, וכפי שמצינו בקצירת העומר, שאומר "קצור?" והן עונים לו "קצור" ג' פעמים.

[והוכיח מכאן היעב"ץ בספרו לחם שמים, שלכל דבר מצוה צריך אדם לזמן עצמו].

ג. תרם את התרומה הראשונה [בפרוס הפסח] וחיפה [כיסה] את כל השקלים הנשארים בלשכה בקטבליאות, עור שלוק, כדי שיתנו עליו את השקלים שיבואו מהמדינות שסביב ארץ ישראל, שלא יכלו להביא קודם הפסח, ומביאים מפסח ועד עצרת, ונותנים אותם על גבי הקטבלא כדי שיתרום מהן בפרוס העצרת.

ותרם את התרומה השנייה בפרוס העצרת, וחזר וחיפה את השקלים הנותרים בקטבליאות, ונותנים עליהם כל השקלים המבואים מבבל וממדי ומן המדינות הרחוקות, ומהם תורמין מהן בפרוס חג הסוכות.

אבל אחר התרומה השלישית, בפרוס החג, לא היה מחפה עוד, לפי שאין אחריה תרומה נוספת.

ולמה היה מחפה אחר התרומה הראשונה והשנייה?

שאם לא היה מחפה, יש לחוש שמא ישבח, ויחזור ויתרום מן הדבר התרום. וכשמחפה נעשו המחופים "שיריים", ותורם ממה שעל הקטבלא.

ד. תרם את התרומה הראשונה לשם שקלים שבאים מארץ ישראל.

התורם למרחוק, לבטל כוונת השוקל. "והודיעך כאן ב' דברים: א. שיש לאדם לדחוק עצמו

"זו לשם בני ברכים המוקפים" [סמוכים] לארץ ישראל שהם תרמו שקלים הללו וכן "לשם כל ישראל".

וכאשר תרם את התרומה השלישית היה אומר: "זו לשם בני בבל ומדי ולשם מדינות הרחוקות", שמשקליהם היה תורם. והיה מוסיף ואומר: "ולשם כל ישראל".

כפי ששינונו בהלכה ב' היו נותנים את המעות שתרמו מן הלשכה לתוך שלושה קופות שכל אחת מחזקת שיעור ג' סאין וכתוב עליהן אותיות א' ב' וג' כדי שידעו מאיזו התחילו ליטול מעות לקרבנות הציבור. כיון שהדין הוא שמתפקין מן הראשונה קודם לשניה, ומן השניה קודם לשלישית. והברייתא שלפנינו מפרטת כיצד היה עושה:

תני: אחר שנטל מעות מן הקופה הראשונה שהיה כתוב עליה האות אל"ף, והביא ממעות אלו קרבנות, ובא שוב ליטול מעות אף על פי שעדיין יש בקופה זו הראשונה מעות, מכל מקום הרי הוא נוטל מן השניה. ואחר שנטל מן השניה ובא שוב ליטול מעות אף על פי שעדיין יש בשניה הרי הוא נוטל מן השלישית, ומשום דדין הוא ליטול לצורך הקרבנות מכל הקופות, ואם לא יעשה כן יתכן שיספיקו המעות שבקופה הראשונה לצורך הקרבנות כולם, ונמצא שאינו נוטל אלא מן הראשונה.

וממשיכה הברייתא לפרש: אם שלמה שלישית ולא נותרו בה עוד מעות, הרי זה

ומתרצת הגמרא: מכל מקום הנחת רוח היא להם [יש לבית רבן גמליאל נחת רוח] שלא יהא קרבן מתקרב אלא משקלים שלהם ממש תחלה.

תני: אם שמט את הקטבליאות המפרידות בין השקלים החדשים שהובאו אחר התרומה האחרונה ובין השקלים שהובאו קודם לכן ונשמטו השקלים שהיו על הקטבליאות ונתערבו אלו באלו, נעשו כולם כשיריים שמשום הספק שכל שקל יש להסתפק שמא היה מהשקלים שמתחת הקטבלא ונעשה שריים שאין הקרבנות קריבין מהם. לפיכך כולם דין שיריים להם ואין הקרבנות קריבין מכל השקלים שבתערובת.

תני: התרומה שנתרמה שלישית בפרוס חג הסוכות היא היתה העשירה שבכולן לפי שהיתה משקלי המדינות הרחוקות והם היו מצרפין שקליהם למטבעות זהב מפני משוי הדרך. ולכן בתרומה זו השלישית היו בה אסטריאות של זהב ודרכונות של זהב [סוגי מטבעות של זהב],

תני: כאשר תרם התורם את התרומה הראשונה בפרוס הפסח היה אומר: "זו לשם בני ארץ ישראל" שהם תרמו שקלים הללו, והיה מוסיף ואומר: "ולשם כל ישראל", שהרי קרבנות הציבור באים ממעות כל העם ולכן היו תורמין גם כנגד העתיד לבוא ולהגבות.

וכאשר תרם את התרומה השניה היה אומר:

היותם של אדם גדול, כדי שיהא יד כל אדם שוה בהם בו". עכ"ל.

בהכנת והזמנת המצוה, ואף שלא יעלה בידו יש לו שכר על כוונתו הטובה. ב. שהתורם לא היה רשאי לכונן לתרום מן השקלים הידועים לו

חוזר לשניה ונוטל מן המעות שנותרו בה. וכן אם שלמה השניה ולא נותרו בה עוד מעות הרי זה חוזר לראשונה.

ואם שלמו שלשתן ולא נותרו כלל מעות בקופות אף שעדיין נותרו מעות בלשכה [שלא את כולן נתנו בקופות אלא רק ט' סאין כמבואר בריש פרקין], מכל מקום, אינו מביא מהם דאחר שתרמו תרומת הלשכה חל על הנותר שם שיירי הלשכה ואין מביאין מהם קרבנות.

אלא חוזר ושוקל שקלים מכל ישראל, אף שהוא אמצע השנה ולא הגיע זמן תרומת השקלים, כיון שאין מעות לקרבנות ציבור. ומשקלים אלו ששקל מביאים קרבנות.

רבי מאיר אומר: אינו חוזר ושוקל שקלים מכל ישראל, אלא חוזר לשיריים הנמצאים בלשכה, ונוטל ממעות הנתונים שם את קרבנות הציבור.

שהיה רבי מאיר אומר: מועלין בשיריים! כלומר, הנהנה מן המעות שנשארו בלשכה מביא קרבן מעילה, כיון שהם נותרו קדושים בקדושת מזבח, כי שמא יצטרכו להן כסוף.

הרי חזינן שדעת רבי מאיר ששיירי הלשכה עומדים להקריב מהן קרבנות אם יזדקקו להם.

הואיל ואמרה הגמרא לעיל שצריך להיות נקי מהבריות כמו שצריך להיות מידי שמים, וצריך להיות זריו כמו של בית רבן גמליאל שטרחו כדי שיביאו הקרבנות משקליהן תחילה, מפרשת הגמרא את כלל המדות, וכפי שדרש רבי פנחס בן יאיר:

וכן היה רבי פנחס בן יאיר אומר: זריזות

בעשיית המצוות מביאה לידי נקיות, שעל ידי זריזותו מרחיק האדם עצמו מעבירה, עד שהוא נקי מעבירות.

ונקיות מביאה לידי טהרה, שאף עוונותיו הראשונים יתלבנו, ותיטהר נשמתו.

טהרה מביאה לידי קדושה, כיון שהוא טהור כבר יכול הוא להגיע לידי קדושת הלב והמחשבה, ולהיות פרוש מתאוות.

קדושה מביאה לידי ענוה. מי שיש בו רוח קדושה חפץ הוא להיות יותר קדוש, והוא מפשפש במעשיו ורואה שאין דרכיו מבוררים כל הצורך. וזה הוא עיקר הענוה, שמכיר את פחיתות ערכו.

ענוה מביאה לידי יראת חטא. כיון שמכיר פחיתות ערכו לא יאמין בכוחו לעמוד כנגד יצר הרע, וירא מפני הנסיונות, שמא יבוא לידי חטא.

יראת חטא מביאה לידי חסידות. שיעשה דברים לפנים משורת הדין כדי שלא יקרב לחשש חטא.

חסידות מביאה לידי רוח הקודש. כיון שהוא עושה דברים לפנים משורת הדין [שזוהי חסידות] עושיין עמו מן השמים דברים מחוץ לדרך הטבע, ומגלים לו רזי תורה, והיינו רוח הקודש.

רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים. על ידי שיוזכו הרוחות ויערה עליהם רוח טהרה, וקדושה ממרום, אז יעוררו לרוחות המתים, שיתנם ה' בגופות המתים ויחיו.

תחיית המתים מביאה לידי בשורת אליהו הנביא זכור לטוב. שאחר תחיית המתים,

יראת חטא מביאה לידי חסידות, דכתיב "וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו". וחסד ה' היינו שמתנהג האדם בחסידות, והנהגת חסידות זו מזכה ה' ליראיו.

הרי שיראת חטא מביאה לידי חסידות.

חסידות מביאה לידי רוח הקודש, דכתיב "אז דברת בחזון לחסידך". ו"דברת בחזון" היינו גילוי רוח הקודש.

הרי, שהמתנהג בחסידות, הנקרא חסיד, זוכה לרוח הקודש.

רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים — דכתיב "ונתתי רוחי בככם [והיינו רוח הקודש] וחיייתם".

תחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטוב — דכתיב "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא זכור לטוב, לפני בא יום ה' הגדול והנורא". והיינו, שאחר תחיית המתים ישלח הקב"ה את אליהו הנביא להשיב העם למוטב, קודם בוא יום הדין הגדול.

תנא בשם רבי מאיר: כל מי שקבוע דירתו בארץ ישראל, שהיא מכפרת עוון, כדכתיב "העם היושב בה נשוא עוון".

ומדבר בלשון הקודש, שגורם על ידי כך טהרת הנפש.

ואוכל פירותיו במהרה, שעל ידי כך גורם טהרת הגוף.

וקורא קריאת שמע בבוקר ובערב, שמקיים על ידי זה מצות "והגית בו יומם ולילה", ונטהרת נשמתו על ידי זה, לפי שהתורה היא עיקר טהרת הנשמה.

קודם יום הדין הגדול, ישלח ה' את אליהו הנביא להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, שיחזרו ישראל בתשובה.

והגמרא מביאה מקורות מהכתובים לכל דברי רבי פנחס בן יאיר:

זריזות מביאה לידי נקיות — דכתיב בסוף עבודת יום הכיפורים: "וכלה מכפר". ודרשינן: "וכלה" לשון זריזות הוא, מלשון "כלוי", שסיים לעשות המצוה. ועל ידי זה באה הכפרה, דהיינו נקיות.

נקיות מביאה לידי טהרה — דכתיב "וכפר עליה הכהן וטהרה", הרי שאחר כפרה דהיינו נקיות באה הטהרה.

טהרה מביאה לידי קדושה — דכתיב "וטהרו וקדשו".

קדושה מביאה לידי ענוה — דכתיב "כי כה אמר רם ונשא, שוכן עד וקדוש שמו: מרום וקדוש אשכנך, ואת דכא ושפל רוח".

מדכתיב "מרום וקדוש אשכנך", היינו שעם היות הקב"ה מרום, ישכון עם האדם הקדוש.

ושוב אמר הכתוב, שישכון "את דכא" דהיינו עם הענוה.

הרי, שאותו אדם קדוש, שהגיע לידי קדושה, לאחר מכן הוא מגיע לידי ענוה.

[ואותו אדם קדוש, שהקב"ה שוכן עמו, הוא עצמו לכשנהיה ענו, שוב שוכן עמו הקב"ה].

ענוה מביאה לידי יראת חטא, דכתיב "עקב ענוה יראת ה'".

בשביעית, והיו נוטלין מתבואה שצמחה מאליה בשנת השמיטה [והצומח מאליו הוא הנקרא ספיח].

והיו בית דין שוכרים שומרים לשמור על הספיחים שלא יאכלום הבהמות, ולפי שצורך קרבן הוא, לכן אף הם נוטלין שרין מתרומת הלשכה.

רבי יוסי אומר: אף הרוצה, מתנדב מעצמו להיות שומר בהנם על הספיחים. (53)

אמרו לו חכמים לרבי יוסי: כיצד יתכן דבר זה?

והרי אף אתה מודה ואומר שהעומר ושתי הלחם אין באין אלא משל ציבור. ואם א-^א התנדב אדם לשמור על הספיחים שהם הפקר נמצא שזכה בהם, ואין הקרבן קרב משל ציבור אלא משל יחיד.

ורבי יוסי סובר, כיון שנותנם לשם הציבור נעשה של כל הציבור, ותו לא הוי קרבן יחיד.

וחכמים סוברים, שכלל הוא, שאין קרבן יחיד משתנה לשם ציבור.

גמרא

במשנה במסכת תענית איתא, שהיו תשעה

יהא מבושר שבן עולם הבא הוא — שעל ידי שנתכפרו עוונותיו, ונטהרו גופו נפשו ונשמתו, יזדכך גופו, ויזכה לחיים נצחיים.

הדרן עלך פרק בשלושה פרקים

פרק התרומה

הלכה א מתניתין:

א. התרומה שהביאו ללשכה — מה היו עושיין בה?

היו לוקחין בה כבשים לתמידין הקריבין כל יום, ולמוספין הקריבין בשבתות ראשי חודשים ומועדים.

וכן נספיהם של התמידין והמוספין היו באין מהתרומה.

וכן היו מביאין ממנה את מנחת העומר שמביאין בט"ז בניסן מן השעורים. ושתי הלחם שמביאים בחג השבועות. ולחם הפנים.

וכל קרבנות הציבור. (52)

וכן שומרי ספיחין בשביעית, שצריך להביא מנחת העומר ושתי הלחם מתבואה חדשה של שנה זו, ומארץ ישראל, ואסור לזרוע

בחינם".

וכאן מתעוררת השאלה: האם יכולים להעמיד שומר על רכוש שאינו שייך למי שמעמיד את השומר, שהרי כאן מעמיד ההקדש את השומר לשמור על ספיחי שביעית שהם הפקר ואינם שייכים להקדש.

עיי' בקהלות יעקב על פרק המפקיד שדן

52. בתוספת "וכל קרבנות הציבור" מתכוונת המשנה לשני כבשי עצרת, שאינם קרבנות המוספים, אלא הם זבחי שלמי ציבור [רבינו משולם].

53. האור שמח [שקלים ב ט] מדייק שהוא מקבל על עצמו רק דין שומר חנם, ואינו "שומר